

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Fenyő J.*
Cím: *Százéves a budapesti tűzoltóság*
Forrás: *Pesti Napló*

Bn.

(Hely)

1938. VIII. 24.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Olda)

Osztályozás

Tárgy

614.84

Hely

Idő

"183 / 1938"

Személy

Százéves a budapesti tűzoltóság

A budapesti tűzoltótestület ezidőn tölti be fennállásának századik évfordulóját s e jelentős eseményről az illetékes körök ünnepléses keretek között emlékeznek meg. A fővárosi tűzoltótestület abból a parányi kezdeményezésből fejlődött naggyá és világhírűvé, mely a múlt század első felében a kötelező tűzoltást a városi polgárságra és a céhekre hárította s ezek a kezdetleges intézmények tudatos működése tette lehetővé, hogy az élet- és a vagyonbiztonság e nélkülözhetetlen szervei hivatásának magaslatán állva Budapest egyik legkiválóbb intézménye legyen.

E jelentős évforduló alkalmából az alábbiakban megkíséreljük tűzoltóságunk keletkezésének és működésének történetét ismertetni, akik mint a rohamcsapatok az első tűzvonalban minden pillanatban készek arra, hogy az ismeretlen ellenség leverésére induljanak.

A budapesti tűzoltótestület jó bileumi évet városvezetésünk azzal teszi emlékeztetéssel, hogy a folyó költségvetési évben a fővárosi tűzvédelem fejlesztésére igen tekintélyes összeget irányozott elő, ugyanis a legutóbbi idők jelentős *nemzetvédelmi feladatot* hárítottak a tűzoltóságra: a *légvédelem megszervezését*. Ezt a feladatát a tűzoltóság csak úgy tudja közmegelégedésre ellátni, ha e célra megfelelően kiépítik, illetve modern eszközökkel felszerelik. A főváros vezetősége számolva a lakosság növekedésével, a különösen a külső kerületekben folyó állandó építkezésekkel és településekkel, terbe vette és sürgősen megvalósítja a kelenföldi, óbudai, kőbányai tűzvédelem felállítását, a Kun uccai laktanya kibővítését, azonkívül a technikai felszerelési kiegészítését és fejlesztését érdekében is nagy áldozatot hoznak, mivel napjainkban a tűzoltóság munkája nemcsak a vagyonbiztonság védelmére szorítkozik, hanem a *légvédelem kiépítése* rendkívül jelentős szerepet hárít erre a kiváló testületre.

A szervezett tűzoltás eredete ebbe az időbe nyúlik vissza, amikor a harcászati tűz szerepe a fő fegyvert. Amíg az ókorban a harcosok az ellenség fából készült vártornyait és állásait löpített tűzesővállakkal igyekeztek lángbáborítani, addig a várórség külön e célra szervezett csapatának az volt a rendeltetése, hogy a keletkezett tüzeket eloltja. Augustus római császár már 7000 főből álló katonai tűzoltósággal rendelkezett, akik a *Regionariusokhoz* hasonló öltözettel bírtak s felszerelésük páncélingből, csaklyából és vízfordó edényből állott. A római tűzoltóság eredményes működése akkor kezdődik, amikor Kr. e. 150 körül *Kteszobios* feltalálja a szivattyút és azt tűzifecskenedőnek használja fel.

A római birodalom bukásával a szervezett tűzoltás ügye is feledésbe merült s ezért történhetett meg, hogy a később keletkezett államok lakosai a tüzzel szemben teljesen tehetetlenek voltak, ha tűz keletkezett, legtöbbször az egész város porrá égett. Az oltást minden terv és cél nélkül az összesereglett bámészködő tömeg végezte, amely inkább a zavart növelte anélkül, hogy a tűzoltásnál eredményesen tevékenykedett volna. E sikertelen tevékenység sorozatából keletkeztek idők folyamán azok a rendeletek és berendezések, melyek alkalmasnak bizonyultnak a tüzesetek elfojtására.

Körülbelül a 13. században kezdik meg Európaszerte azokat az óvintézkedéseket megszervezni, melyek tűzvész esetén a céltudatos és kötelező tűzoltást rendelik el. Ezek az intézkedések a város összpolgáira hárítják a tűzoltást s csak később, mikor az iparúzők céhekbe tömörülnek, ezek a szervezetek veszik át a hivatásos tűzoltást.

A nagy nyugati gócpontok (London, Párizs, Bézel) már a 16-ik században hivatalos tűzoltószervezetekkel, technikailag képzett tisztekkel és kitűnő felszereléssel rendelkeznek s ugyanakkor Hollandiában *Jan Van der Heiden*, a tűzifecskenedő tökéletesítője, teológus diákokból megalakítja a világ első tűzoltó szervezetét.

Bennünket magyarokat az önkéntes tűzoltóintézmények megszervezésével kapcsolatban igen előkelő hely illet meg, ugyanis a debreceni teológusok szívesen keresték fel tanulmányaik folytatására

a hollandi főiskolákat s itt látták meg a diákság körében a szervezett tűzoltást Hazaérkezvén, a kollégium vezetőségével együtt már a 17-ik században megalakítják az első diáktűzoltócsapatot, melynek célja minden jutalom nélkül mások javait az elemi csapásoktól megóvni köteles volt. A diákok csaklyával és öntővedrekkel voltak felszerelve, dugattyús tűzifecskenedőjük volt, melyet maguk vontattak a tűzvész színhelyére.

Bármilyen előkelő hely illet meg minket magyarokat a tűzoltóintézmények megszervezése révén, a modern és hivatalos tűzoltóintézmény nem nálunk keletkezett. A nyugati államokban már szervezett városi tűzvédelem siettek a vész színhelyére, amikor a mi önkéntes tűzoltóink vizipuskákkal és öntőzövedrekkel működtek.

Tűzrendészetünk első alapköveit 1788-ban *II. József* császár rakja le, aki ebben az évben adja ki az első tűzrendészeti intézkedéseket. Ez az intézkedés városokban éppen úgy, mint külföldön a *céhekre* há-

Székesfővárosi házinyomda 1926 — 8891 ritja a tűzoltás feladatát s ha a városi céh elegendő tagot számlált és megfelelő felszereléssel bírt, a célnak meg is felelt. Ellenben a tűzoltás falvakban szervezetlenül volt.

Pesten 1789-ben jelent meg *II. József* császár rendelete, mely a városi polgárságra hárítja a tűzoltást s csak később kötelezik e feladatra a céheket, akik a 19. század első feléig meg is felelnek a kötelezettségnek.

Körülbelül száz évvel ezelőtt kezdődik el lassan az a folyamat, melynek eredménye, hogy a gyáripari termelés kiszorítja a kisipart s ennek hatásaként a céhek rendszere fokozatosan megszűnik, így a pesti tűzoltás ismét a polgárságra hárul. A pesti városvezetés három tűzoltószertárt létesít, nagyméretű tűzifecskenedőkkel az akkori kor igényeihez mért felszereléssel s ez a kezdeményezés volt a magva a fővárosi tűzoltóság megszervezésének. A tűzjelzés harangütéssel történt s tűz esetén a fecskendőket és a víztartó járműveket rekvirált lovakkal vontatták a vészely színhelyére. Az oltási munkálatokban részt venni pedig minden polgárnak kötelessége volt.

A pesti tűzoltóság alig száz évvel ezelőtt primitív kezdetleges intézmény volt, a városi közigazgatás nem tekintette hivatásának a tűzoltóüggyel való foglalkozást, inkább csak mint mecénás vett részt ezekben a munkálatokban. Miután pedig a városi közigazgatás a tűzoltóintézmény megszervezését szívesen átadta a polgárságnak, a lakosság, ha szerény keretek között is, de megszervezte tűzvédelemét. Később 1850—60. között a *Ganz-gyár*, valamint az óbudai *Hajógyár* munkásaiból önkéntes tűzoltócsapatot létesítenek, majd a külföldi tanulmányútról hazatért gróf *Széchenyi Ödön* kezdi meg a polgári önkéntes tűzoltóegyesületek szervezését.

1862 decemberében ül össze gróf *Széchenyi Ödön* elnökletével az a bizottság, mely azt a célt óhajtja megvalósítani,

hogy a tüzeseteknél oltást végző szervezeten nyers erő rendszeres legyen. Az első alakuló értekezlet után egy hónappal a szervezeti szabályzat elkészült, de azt hiába terjesztették fel jóváhagyás végett az illetékes hatóságokhoz. Az elnyomatás szomorú emlékü korszakában minisztériumunk nem volt, az osztrák kormány által kinevezett helytartótanács vezette az ügyeket s e tanács minden egyesülést aggályosnak látott különösen, ha annak élén oly népszerű egyén állott, mint gróf Széchenyi Ödön.

Csak az 1867-es kiegyezést megelőző hetekben jön meg az önkéntes tűzoltóintézmények megalakulását engedélyező végzés s a fővárosi tűzország csak 1870-ben tudja kiállítani az első éjjel-nappal szolgálatot tartó őrseget.

A pesti tűzoltóság már működésének első évében hetven tüzeset eredményes oltásáról számol be, pedig ezernyi akadállyal kell megküzdeni. Telefon nincs, a tűzjelzés a Városháza, valamint a Teréz- és belvárosi plébánia templomok tornyai-ban levő őrszemek jeladásaival történik. A vízvezeték építése csak ebben az évben kezdődik el s ahol elkészül, a víz nyomása ~~oly csekély, hogy tűzoltásra használhatatlan.~~

lan. A tüzcsapok teljesen ismeretlenek. Dacára a városi közigazgatásnak a tűzoltóüggyel szemben tanusított tartózkodó magatartásának, a társadalmi szervezkedés erősen hatott rá. Ennek eredményeképpen az önkéntes csapatok támogatására segélycsapatokat szervez, anyagsegítséget nyújt s ekkor kezdi meg a modern tűzoltóeszközök, a gőzfeccskendők és tolólétrák beszerzését is. Majd mindettől függetlenül megindul az első hivatásos városi tűzország szervezése, később ennek állandó létszámemelése s ez képezte alapját mai fejlett fővárosi tűzoltóságunknak mely világvizonylatban is igen kiváló.

A régi pesti tűzoltóság egy igen jelentős technikai újítással tűnik ki: a *tolólétrák alkalmazásával*, melyet a kontinen-sen Budapesten használtak először s megtalálója Krause Waldemár, a tűzoltótestület akkori parancsnoka volt. A tolólétrák használatát később a világ minden jelentősebb tűzoltóintézménye fokozatosan átvette tőlünk.

A géptechnika, de különösen a vontatóerő, az automobil fejlődése következtében egészen természetes volt, már a fokozott biztonság érdekében is, hogy a fővárosi tűzoltóságot gépesítsék. Ebbe az időbe nyúlik vissza tűzországunk automobilizálása, melynek hatása folytán a tűzoltás gyorsabb és eredményesebb lett. A budapesti tűzoltóság 1908-ban kapta az első autó-szerkocsit s napjainkban a tűz-vész színhelyére három autógéppel vonulnak ki.

Néhány szóval szeretnénk kitérni a budapesti tűzország büszkeségére, a »Niagara« motoros-feccskendőre, melynek áldásos működését a főváros közönsége oly sokszor tapasztalta.

Nagyobb tüzeseteknél a tüzcsapból jövő víznyomás elégtelen, valamint természetes nyomása elégtelen az oltási munkálatokhoz. Ennek ellensúlyozására hozzák üzembe a motoros feccskendőt, melynek működése azon alapszik, hogy egy öntöttvas szivattyúházba szerelt lapátos kereket hajtómotor segítségével gyors forgásba kényszerítenek s miután a szivattyúház a vizet közvetítő szívócsővel van kapcsolva, a lapátoskerék gyors forgása következtében az egész vezetékben légritka tér ke-

lteznek, mire a külső normális levegőnyomás a nyomócsővön át rendeltetési helyére szállítja a vizet. A szivattyú működése következtében a víz óriási erővel s igen bő mennyiségben tör fel a földalól, például a budapesti tűzország *Niagara*-feccskendője percenként a legnagyobb könnyedséggel szállít 3000 liter vizet kb. 8–12 kg. atmoszférikus nyomással.

A motoros feccskendő általában több különböző irányba elvezethető tömlőcsappal bír, ami lehetővé teszi, hogy a víz egyidejűleg a legellentétebb irányba szállítassék.

Tűzoltóságunk a technika legmodernebb és legkiválóbb vívmányaival van felszerelve s kitűnő vészjelző telefonberendezéssel bír. Az őrsegeknek egymás között, valamint a tűzjelző állomásokkal külön telefonösszeköttetésük van, azonkívül az automatikus távbeszélőforgalomnál külön speciális vonalak bonyolítják le a tűzoltósággal való forgalmat.

A tűzoltóságnál minden a gyors cselekvésre van berendezve. Amikor a telefon megszólal és tüzet jelentenek, a veszély niret átvévo tűzoltó egy riasztó csengőt hoz működésbe, mely a laktanya mind-egyik helyiségében megszólal, mire egy percen belül teljes szerelvényvel száguldanak a tűzvész színhelyére. Megemlítjük, hogy a budapesti tűzoltóságnak van egy speciális berendezése, mely egész Európában egyedüli, ugyanis bizonyos esetekben nem vízzel, hanem tömlőből kibocsátott különleges vegyi összetételű porral oltanak, aminek előnye, hogy az oltási munkálatok nem okoznak kárt.

*

Az a száz esztendő, melynek jubileumi ünnepét most készítik elő, nem telt el hiába. A fővárosi tűzoltóintézmény, melyre büszke lenne Európa bármelyik metropolisa, abból a parányi magból fejlődött ki, melyet a régi Pest lakossága egy évszázaddal ezelőtt elvetett s később a városi közigazgatás segítette azt terebélyes büszke fává nőni, hogy polgárainak élet- és vagyonbiztonságát minden rendelkezésükre álló eszközzel szolgálják.

Fenyő József